

УДК 321:316.32

ГЛОБАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОСТІ**Кудлай Ірина**

У статті обговорюються серйозні проблеми інформаційного суспільства. Швидкий розвиток, поширення та просування нових інформаційних та телекомунікаційних технологій набуває сьогодні природи глобальної інформаційної революції, що значно впливає на політику, економіку, управління, фінанси, науку, культуру та інші галузі життєдіяльності суспільства в межах національних і регіональних границь та у всьому світі загалом. Сьогодні кожна людина безперервно взаємодіє з величезним потоком інформації. Практично у всіх сферах діяльності людини інформація вважається однією з важливих складових успіху. Сучасна суспільність трансформувалася в такий тип, який характеризується поняттями «інформаційний простір» та «інформаційне суспільство».

Ключові слова: Інтернет, інформаційний простір, інформаційні операції, комунікаційний простір, людина, простір, інформація, інформаційна безпека, інформаційне суспільство, глобалізація, глобалізація інформаційного простору, глобальна інформатизація

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В епоху глобалізації суспільства масова інформація стає обов'язковим елементом соціалізації кожного індивідуума і необхідною умовою функціонування всього соціуму. За всю історію людства Інтернет став самим швидкозростаючим засобом комунікації, який все більш широко проникає практично в усі сфери життєдіяльності суспільства і докорінно змінює звичний спосіб життя і професійної діяльності мільйонів людей в різних країнах світу. Він створює для них принципово нові, безпрецедентні в історії людства можливості, а також нові, раніше невідомі проблеми, змінюють традиційні стереотипи поведінки і спосіб життя. Масштаби використання глобальної мережі неухильно зростають. Будь-який вид інформації зараз передається з мінімальними фізичними та емоційними витратами.

В основі глобалізації лежить інформаційна революція. І це незаперечно. Саме нові тенденції та напрямки інформатизації та комунікації мають вирішальний вплив на всі сфери життя суспільства, в тому числі освіту, мову, культуру, духовно-моральний розвиток, міжособистісні відносини. Дані сфери набувають якісно нових рис. Інформаційно-комунікаційні технології, системи обробки інформації, ЗМІ стають глобальними каналами міжособистісних відносин.

Масова комунікація, в тому числі і Інтернет, як система поширення інформації з метою утвердження духовних цінностей даного суспільства і активного впливу на уявлення, оцінки, думки і поведінку людей, на масову свідомість в цілому виявляється чи не найважливішим фактором соціокультурного розвитку суспільства.

Сучасні тенденції суспільного розвитку характеризуються, з одного боку, бурхливим зростанням інформаційно-комунікаційного потенціалу, нестабільним

становищем на світових фінансових ринках, посилення ролі комп'ютерних технологій, зміною соціальної стратифікації соціуму, можливістю впливу деяких країн ядра через громадські організації на внутрішньополітичні процеси в окремих країнах.

Явища, які в останні роки розвиваються в міжнародному суспільстві, доводять, що в ХХІ-му столітті в процесі розвитку цивілізації почав відбуватися глобальний прогрес, який за своїми розмірами і значимістю є безпрецедентними в історії розквіту людської спільноти.

В епоху глобалізації суспільства масова інформація стає обов'язковим елементом соціалізації кожного індивідуума і необхідною умовою функціонування всього соціуму. Масова комунікація, в тому числі і Інтернет, як система поширення інформації з метою утвердження духовних цінностей даного суспільства і активного впливу на уявлення, оцінки, думки і поведінку людей, на масову свідомість в цілому виявляється чи не найважливішим фактором соціокультурного розвитку суспільства. Сучасні тенденції суспільного розвитку характеризуються, з одного боку, бурхливим зростанням інформаційно-комунікаційного потенціалу, нестабільним становищем на світових фінансових ринках, посиленням ролі комп'ютерних технологій, зміною соціальної стратифікації соціуму, можливістю впливу деяких країн через громадські організації на внутрішньополітичні процеси в окремих країнах. З іншого боку, соціокультурні зміни в кінці ХХ-початку ХХІ ст. пов'язані з інтеграційними процесами в суспільстві, оцінюваними як процеси глобалізації.

«Критерій планетарності є одним із головних для інформаційного суспільства, яке реалізує свої цінності не лише як безпосереднє втілення інформаційної (кібернетичної) революції, а й як продукт нового етапу глобалізації» [Гальчинський, 2010].

Сучасне суспільство можна визначити безліччю епітетів – інформаційне, постіндустріальне, «суспільство споживання», суспільство постмодерну. Так чи інакше, основною рисою сучасного суспільства є його принципова інформаційна відкритість.

По суті, сьогодні, буквально на наших очах, здійснюється найбільш грандіозна в історії цивілізації глобальна інформаційна революція, результатом якої стане перехід на якісно новий рівень розвитку цивілізації — до глобального інформаційного суспільства. Що чекає людину в цьому суспільстві? Які основні тенденції його формування проявляються вже сьогодні? До яких наслідків для людини може привести подальший розвиток цих тенденцій?

Зростає вплив людини на оточуючий світ. Його перетворююча природа господарської діяльності, науково-технічна революція, яка посилила антропогенний вплив на природу та породила нові проблеми й виклики породжують суттєві проблеми. Вивчення глобальних проблем має носити комплексний інформаційний характер, оскільки вони зачіпають не тільки соціальні дисципліни, охоплюючи проблеми від соціальної філософії до економічних наук і завершуючи усіма природознавчими науками – хімією, біологією, фізикою і т. д.

У науковій літературі концепція "інформаційного суспільства" є відносно усталеною і «виражає ідею становлення нового соціально-економічного порядку,

який приходить на зміну індустріальному суспільству, і пов'язується з розгортанням інформаційно-технологічної революції, що поширюється на всі сфери соціальної і економічної діяльності» [Лях, Пазенок, 2009]. При цьому загально визнано, що Інтернет є ключовою інфраструктурою, навколо якої формується глобальне інформаційне суспільство.

Фахівцям в області інформатики та кібернетики добре відомо висловлювання її основоположника, Норберта Вінера, щодо природи інформації, котрий стверджував, що інформація - це не матерія і не енергія. Це третє.

Інакше кажучи, ще в середині минулого століття Норберт Вінер стверджував, що, крім матерії та енергії, у світі існує щось "третє". Це "третє" і є інформація.

Але що ж являє собою інформація і як вона пов'язана з матерією і енергією? Про це пізніше неодноразово висловлювали свою думку багато інших вчених. У їх числі вчені періоду становлення сучасного інформаційного суспільства.

Найбільш яскравими представниками інформаційного суспільства та забезпечення інформаційної безпеки являються такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І. Арістова, А. Турен, М. Понятовський (Франція), І. Бачило, М. Хоркхаймер, Ю. Хабермас, Н. Луман (Німеччина), М. Маклюен, Т. Гаман, Д. Белл, А. Тоффлер (США), Д. Масунда (Японія), М. Кастельс, Ю. Хаяши, В. Іноземцев, В. Красильщиков, Ю. Яковець, Ю. Осипов, Г. Почепцов, В. Королько, О. Голобуцький, К. Беляков, В. Брижко, В. Бондаренко, О. Литвиненко, В. Цимбалюк, О. Олійник, О. Соснін, Л. Шиманський, Є. Макаренко, В. Гавловський, В. Гриценко, В. Копилов, В. Ліпкан, О. Логінов, М. Швель, М. Ожеван, М. Рижков, Д. Дубов, С. Єсімов, О. Запорожець, М. Присяжнюк, В. Бутузов, Є. Скулиш, П. Мельник, О. Юрченко, В. Пилипчук, Р. Калюжний, А. Марущак, О. Онищенко, В. Горовий, В. Попик, А. І. Абдулаєв, У. Бек, Н. Вінер, Т. Х. Еріксер, К. К. Колін, А. І. Ракитов, Д. С. Робертсон, Б. Кормич, О. М. Сазонець, І. Л. Сазонець, Ф. Уебстер, О. Д. Урсул, К. Хессінг, К. Шенон та інші.

У західній літературі для позначення нової якості глобального інформаційного суспільства часто використовують термін «кіберпростір». В науці про міжнародні відносини даний термін не знайшов чіткого формулювання. Р. Рирдон і Н. Чоукрі на підставі аналізу академічних і публіцистичних статей зі сфери міжнародних відносин уклали, що термін "кіберпростір" тісно пов'язаний з такими поняттями, як Інтернет, інформаційні технології, комунікаційні технології, глобальні мережі, соціальні медіа та бази даних [Reardon, 2012].

Незважаючи на те, що більшість дослідників погоджуються з тим, що категорія інформації є ключовою у визначенні інформаційного суспільства, визначення поняття «інформаційне суспільство», що даються ними, істотно відрізняються. Так, знаменитий іспанський соціолог М. Кастельс розуміє під інформаційним суспільством суспільство, побудоване за мережевою ознакою, де ключове значення має приналежність до тієї чи іншої мережі - такої, наприклад, як мережі великих транснаціональних компаній або ЗМІ. Глобальна інформаційна мережа формує нову організаційну структуру інформаційних процесів і потоків, які, в свою чергу, змінюють інші існуючі соціальні структури, перетворюючи їх в мережеві.

М. Кастельс вважає, що на сьогоднішній день склалася певна культура

мережевого суспільства, яка обумовлює глобалізацію економіки, інформації та культури. М. Кастельс показує, що мережеве суспільство включає в себе держави, але не обмежується ними і являє собою спільність більш високого порядку. У висновку книги «Мережеве суспільство» Кастельс стверджує, що влада над потоками інформації менш значуща, ніж влада потоків інформації [Castells, 1998]. Вчені Д. Белл і А. Турен звертали увагу на формування постіндустріального суспільства, вважаючи, що потоки інформації трансформували індустріальне суспільство [Bell, 1973; Touraine, 1971]. Видатний соціолог М. Постер пов'язує сучасні медіаструктури і суспільство постмодерну [Rauscher, 2011]. На думку дослідника ЗМІ Г. Шиллера, в інформаційному суспільстві ключове значення мають капіталістичні відносини, інформація стає товаром, а великі транснаціональні корпорації отримують можливості експлуатації слабозрозумітих в економічному плані держав. Теоретичне осмислення і систематизація різних концепцій інформаційного суспільства представлено в роботі Ф. Уебстера «Теорії інформаційного суспільства». [Уэбстер, 2005] [Ларшин, 2009; Сергеев, 2014].

Інформатизацію суспільства дозволено розглядати як непростий суспільно-народногосподарський, соціально-економічний і науково-технічний процес задоволення потреб людей, організацій, країн, всіх текстур спільноти в інформації на базі створення і застосування новітніх інформаційних технологій.

Розглядаючи питання, що стосуються інформаційного суспільства, потрібно ще зазначити, ніби інформаційне середовище суспільства - це сукупність інформаційних ресурсів, система формування, поширення та застосування інформації, інформаційної інфраструктури.

Що стосується Інтернету, то всевітня інформаційна павутина ще не стала всеохопною, але вона вже сьогодні має великий вплив на наше життя. Даний процес йде швидше, ніж дозволено собі уявити. З технічного винаходу він перевтілюється в безумовний парадокс, який надає великий вплив на всі сторони життя населення Землі. Не викликає жодних сумнівів той факт, що розвиток інтернет-технологій відкриває перед суспільством безліч перспектив і дає надію на якісний прорив в самих різних сферах. Що стосується глобалізації, то розвиток цього процесу вже дозволяє говорити про глобальне інформаційне суспільство і єдиний інформаційний простір.

Група країн, таких, як США, Канада, Японія, Франція, Німеччина, Англія, Італія, розглядаючи створення єдиного інформаційного простору в якості одного з пріоритетних завдань ХХІ ст., домовилася про співпрацю у створенні глобальної інформаційної інфраструктури. прийшла до Угоди про спільну роботу в розробці масової інформаційної інфраструктури.

У якості основної умови створення інформаційного суспільства розглядаються такі інформаційні мережі, що володіють високотехнологічними властивостями, та функціонують в глобальних масштабах.

Звертаючи увагу на взаємини інформаційного суспільства і нових засобів масової інформації, слід ще раз підкреслити, що проблема інформаційного суспільства стає зараз до порядку денного як одна з найважливіших. Будь-який лідер, що діє в сучасній країні, вважає своїм обов'язком говорити, перш за все, про розвиток інформаційних технологій та інформаційного суспільства.

Мета статті – дослідження формування глобального єдиного інформаційного простору сучасності та вплив інформаційного суспільства як на окрему людину, так і на людство в цілому.

Викладання основного матеріалу. Зазначимо, що важливою гуманітарною тенденцією розвитку інформаційних технологій в сучасному світі є те, що сьогодні відбувається формування нової інформаційної культури суспільства. Який сенс ми сьогодні вкладаємо в це поняття? Можна дати таке визначення: інформаційна культура суспільства характеризує його здатність формувати і використовувати інформаційні ресурси, сучасні засоби інформатики та інформаційні технології в інтересах забезпечення життєдіяльності та розвитку суспільства. Необхідно відзначити, що тут дуже багато залежить від рівня розвитку системи освіти. Таким чином, саме вона дає людині широкий кругозір, формує у людей нові інформаційні потреби.

Хотілося б підкреслити, що сучасна інформаційна культура не зводиться лише до навичок використання обчислювальної техніки і телекомунікаційних систем. Це поняття набагато ширше. Воно включає в себе і готовність людей сприймати нову інформацію, тобто передбачає певний рівень розвитку інтелекту, і володіння основними міжнародними мовами, на яких сьогодні представлені сучасні наукові, економічні та інші знання, і багато іншого, в тому числі вміння спілкуватися з іншими людьми.

Від розвитку нової інформаційної культури сьогодні залежить дуже багато чого. Адже історія показує, що тільки ті нововведення і винаходи, які сприймалися культурою, в кінцевому підсумку і знаходили свій розвиток в суспільстві. Або ж, навпаки, їх розвиток затримувався на багато років.

Ще одна важлива тенденція сучасності проявляється в тому, що сьогодні в розвинених країнах світу формується новий, інформаційний спосіб життя людей. Справа в тому, що нове інформаційне середовище суспільства досить швидко формує у людей нові звички, стереотипи поведінки, нові культурні запити і навіть нові цінності. Ми вже звикли користуватися тими зручностями, які нам дає інформаційне суспільство, і не збираємося від них відмовлятися. Однак тут важливо зрозуміти інше - нове інформаційне середовище змінює і саму людину, весь його стиль життя і професійної діяльності. Характерним прикладом є скорочення транспортних комунікацій з метою обміну інформацією. Адже сьогодні можна цілком успішно організувати спільну роботу людей над спільним проектом, навіть якщо вони проживають в різних містах або в різних країнах. Мережева економіка, мережеві розподілені колективи — все це вже стає реальністю сьогодні, і, безумовно, буде розвиватися в майбутньому.

На жаль, глобальна інформатизація суспільства несе людині не тільки блага і зручності, але також і нові проблеми. Деякі з них мають глобальний характер і починають проявляти себе вже сьогодні. Одна з цих проблем-це проблема інформаційної нерівності між людьми, країнами та їх регіонами в новому інформаційному середовищі суспільства. Цій проблемі було приділено особливу увагу в Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства, яка була прийнята на зустрічі керівників країн «Великої вісімки» в липні минулого року. Керівники, які підписали цей документ, оголосили про свій намір об'єднати зусилля

для побудови глобального інформаційного суспільства і боротьби з інформаційною нерівністю.

Слід підкреслити, що проблема інформаційної нерівності є сьогодні не тільки глобальною економічною, геополітичною та соціальною проблемою. Це також і проблема культурологічна. Адже можливість використання тих переваг, які дають нові інформаційні технології та засоби інформатики, залежить не тільки від рівня розвитку економіки тієї чи іншої країни. Багато в чому вона залежить від рівня освіченості та лінгвістичної культури суспільства, її орієнтації на новий, інформаційний напрямок вектору розвитку сучасної цивілізації. На жаль, є підстави вважати, що проблема інформаційної нерівності, яка сьогодні тільки почала привертати до себе увагу політичних лідерів і наукової громадськості, найближчими роками загострюватиметься і для її вирішення необхідно буде вживати спеціальних заходів як на національному, так і на міжнародному рівні.

Проблема забезпечення інформаційної безпеки людини і суспільства. Сьогодні ця проблема набуває нового змісту і включає в себе не тільки інформаційну та комп'ютерну злочинність. Тут з'явилися і абсолютно нові аспекти. У їх числі засоби і технології впливу на масову свідомість (маніпуляція свідомістю), яке може здійснюватися як через засоби масової інформації, так і через глобальні комп'ютерні мережі, а також проблема руйнування традиційних національних культур під впливом глобалізації суспільства.

За оцінками фахівців в області міжнародної лінгвістики, сьогодні кожні два тижні назавжди зникає одна з мов, на яких говорять люди нашої планети. Таких мов сьогодні більше двох тисяч. І за деякими прогнозами, до кінця XXI ст. 90 % з них можуть зникнути назавжди. А це вже дуже небезпечно явище, так як зменшується культурне розмаїття людства і, отже, відбувається його культурологічна деградація.

Протягом останніх десятиліть у світі відбуваються принципові трансформації як середовища існування людини, так і її свідомості: на зміну індустріальному суспільству, де пріоритетом була промисловість, прийшло інформаційне суспільство, у якому домінують інформація і комунікативні технології. Принциповою характеристикою цього процесу є те, що інформація набуває статусу важливої цінності, а сфера отримання, обробки будь якої інформації та її трансляції - ведучою галуззю діяльності людства, на розвиток якої з кожним роком витрачають все більш суттєві капітали. На фоні цих процесів інформація постає в якості стратегічного ресурсу цивілізації, наявність якого дозволяє забезпечити переваги в сфері матеріальних ресурсів, і відповідно, відсутність його потребує суттєвих втрат в політичній, економічній й соціальній сферах.

Глобалізація, в основі якої лежить інформаційна революція, робить вирішальний вплив на всі сфери життя суспільства, в тому числі освіту, мову, культуру, духовно-моральний розвиток, міжособистісні відносини. Дані сфери набувають якісно нові риси. Інформаційно-комунікаційні технології, системи обробки інформації, ЗМІ стають глобальними каналами міжособистісних відносин.

Найважливішою відмінною особливістю розвитку цивілізації в XXI ст., безумовно, буде процес все більшої глобалізації суспільства. Він обумовлений, перш за все, глобалізацією інфосфери — світового інформаційного простору, яке в останні роки стрімко перетворюється в результаті розвитку і поширення засобів

інформатики та нових інформаційних технологій. «Кінець ХХ століття вніс значні зміни у сприйняття соціального значення інформації в сучасному суспільстві. Стрімкий розвиток комунікаційних технологій призвів до виникнення низки нових загроз світовому і національному розвитку. Серед них особливе значення набуває інформаційна безпека суспільства, держави, особистості. Це пов'язано з процесом формування інформаційного суспільства, характеристикою якого є всепроникаюча у всі його сторони життєдіяльності інформація. Сучасні технології вже не обмежуються рамками однієї країни, а мають загальносвітове значення. В умовах тотальної інформатизації суспільства значну роль відіграють питання інформаційної безпеки» [Ананьїн, 2014].

Інтернет, планшет, комп'ютер та мобільний телефон займають майже все місце в нашому житті, виходять на перші місця, витісняючи та майже витісняючи традиційні форми зв'язку (лист, листівка, безпосереднє спілкування) і зазіхаючи на святиню попередніх культур – книгу промінуючи все на нову віртуальну реальність. Саме стрімкий розвиток електроніки підштовхує безліч процесів, які не тільки прискорюються, але виходять на новітні горизонти розвитку.

Неймовірний розвиток різноманітних комп'ютерних технологій є закономірністю вдосконалення розвитку світової культури. Сама можливість виникнення електронних пристроїв, комп'ютеру, мобільного зв'язку, електронного віртуального світу важлива ланка в розвитку людської спільноти, тобто його поява була вирішена розвитком перш за все європейської культури.

Адже треба звернути увагу на те, що головною рушійною силою є сама людина, її світогляд, система цінностей, інтелект і освіченість, моральні установки та моральність, які в умовах глобалізації суспільства можуть істотно змінитися. Тому сьогодні можна цілком обгрунтовано говорити про те, що світова спільнота знаходиться на порозі нової гуманітарної революції, наслідки якої необхідно своєчасно прогнозувати.

Хотілося б підкреслити, що сучасна інформаційна культура не зводиться лише до навичок використання обчислювальної техніки і телекомунікаційних систем. Це поняття набагато ширше. Воно включає в себе і готовність людей сприймати нову інформацію, тобто передбачає певний рівень розвитку інтелекту і володіння основними міжнародними мовами, на яких сьогодні представлені сучасні наукові, економічні та інші знання, і багато іншого, в тому числі вміння спілкуватися з іншими людьми.

Від розвитку нової інформаційної культури сьогодні залежить дуже багато чого. Адже історія показує, що тільки ті нововведення і винаходи, які сприймалися культурою, в кінцевому підсумку і знаходили свій розвиток в суспільстві. Або ж, навпаки, їх розвиток затримувався на багато років.

Розглянемо тепер деякі принципово важливі гуманітарні тенденції, які проглядаються вже сьогодні у зв'язку з розвитком нових інформаційних технологій і формуванням глобального інформаційного суспільства. Одна з них полягає в глобалізації індивідуальної і суспільної свідомості. Це нова і вельми революційна тенденція, безумовно, матиме важливі наслідки для всього подальшого розвитку людського суспільства. Вона обумовлена глобалізацією інформаційного простору сучасного суспільства, яка особливо помітно стала проявляти себе в останні роки.

Якщо проаналізувати основні чинники, що сприяють глобалізації інформаційного простору світової інформаційної спільноти, то серед них можна виділити наступні чотири найбільш важливих:

- розвиток глобальної системи телебачення і радіомовлення на основі використання супутникових систем зв'язку, що покривають сьогодні всю поверхню земної кулі. Завдяки цьому практично в будь-якій точці нашої планети сьогодні забезпечується прийом декількох телевізійних і радіопрограм найбільших світових теле- і радіокомпаній, які працюють цілодобово і передають найважливіші новини, а також відомості з галузі економіки, науки, освіти та культури;

- розвиток глобальних інформаційно-телекомунікаційних мереж. Яскравим прикладом тут є мережа Інтернет, яка сьогодні охоплює практично всю земну кулю і кількість користувачів в якій продовжує безперервно зростати;

- глобалізація телефонного зв'язку, в тому числі мобільного. По мобільному телефону вже сьогодні можна зв'язатися з абонентами в багатьох розвинених країнах світу, а через кілька років ця мережа буде охоплювати вже всю нашу планету;

- поява принципово нових засобів і технологій для інформаційних комунікацій. Тут, перш за все, необхідно відзначити персональні цифрові комунікатори, що представляють собою портативні пристрої, що забезпечують інтеграцію функцій мобільного телефону, терміналу мережі Інтернет і навіть мініатюрної відеокамери.

Крім того, дуже швидко розвиваються і технології Інтернет-телефонії, коли мовні повідомлення передаються по інформаційних трактах мережі Інтернет. Ще одна тенденція проявляється в розширенні функцій звичайного телевізійного приймача. Після переведення телевізорів на цифрову елементарну базу вони будуть забезпечувати можливість не тільки прийому інформації з комп'ютерних інформаційних мереж, але також і передачу відповідної інформації в ці мережі від своїх абонентів. Завдяки супутниковій системі пункт відправлення інформації та її отримання може бути не стаціонарним, а мобільним, що прискорює процес передачі інформації та її отримання, так як немає потреби витрачати час на отримання доступу до стаціонарних передавальних пристроїв.

Також існує така важлива тенденція сучасності, яка проявляється в тому, що сьогодні в розвинених країнах світу формується новий, інформаційний спосіб життя людей. Справа в тому, що нове інформаційне середовище суспільства досить швидко формує у людей нові звички, стереотипи поведінки, нові культурні запити і навіть нові цінності. Ми вже звикли користуватися тими зручностями, які нам дає інформаційне суспільство, і не збираємося від них відмовлятися. Однак тут важливо зрозуміти інше - нове інформаційне середовище змінює і саму людину, весь його стиль життя і професійної діяльності. Характерним прикладом є скорочення транспортних комунікацій з метою обміну інформацією. Адже сьогодні можна цілком успішно організувати спільну роботу людей над спільним проектом, навіть якщо вони проживають в різних містах або в різних країнах. Мережева економіка, мережеві розподілені колективи — все це вже стає реальністю сьогодні, і, безумовно, буде розвиватися в майбутньому.

Спільна дія цих факторів створює новий глобальний інформаційний простір і

формує багато наслідків їх подальшого розвитку. Перш за все це розвиток у людей почуття "постійної включеності" в світовий інформаційний простір і, як наслідок цього, глобалізація свідомості.

Таким чином, глобальний інформаційний простір забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів. Найголовніше, що інформація стала продуктом в інформаційній економіці, елементом системи державного управління при взаємодії з соціумом. Про це свідчить активне впровадження цифрових технологій на прикладі розвитку електронної держави, електронного уряду, електронної демократії, електронних соціальних і господарюючих мереж.

Однак, побудова інформаційного суспільства неможлива на рівні окремої держави. Тільки будучи частиною глобального інформаційного суспільства, заснованого на знанні, що використовує переваги глобальних інформаційно-комунікаційних мереж, конкретна держава має можливість забезпечити економічне зростання, підвищення рівня добробуту населення, зміцнити демократію і міжнародну стабільність.

Список літератури

- Алякмін Р., Федорін М. Правове забезпечення національної інформаційної безпеки. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 4. С. 91-96.
- Ананьїн В. О. Пучков О.О. Інформаційна безпека як складова національної безпеки України. *Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць*. К.: ПП Видавництво «Гілея», 2014. Випуск 85 (6). С. 194-197.
- Бедрицкий А.В. Международные договорённости по киберпространству: возможен ли консенсус? *Проблемы национальной стратегии*. 2012. № 4. URL: http://www.riss.ru/images/pdf/journal/2012/4/10_.pdf
- Вайнштейн Г. Интернет как фактор общественных трансформаций. *Мировая экономика и международные отношения*. 2002. № 7. С. 16-27.
- Гальчинський А. С. Економічна методологія. Логіка оновлення. Курс лекцій. К. : "АДЕФ-Україна", 2010. 572 с.
- Глебова Н. Формування свободи й відкритості в глобальному інформаційному просторі. *Соціологічні студії*. Науково-практичний журнал. 2013. № 2 (3). С. 22-27.
- Горбань Ю. О. Сучасні виклики інформаційного простору для демократичної держави. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: збірник наукових праць*. Херсон: ХНТУ, 2013. Випуск 2. С. 36-41.
- Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: політологічний аналіз. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Спеціальність: 23.00.02 – політичні інститути та процеси. К., 2004. 23 с.
- Дубас О. П. Інформаційно-комунікаційний простір: поняття, сутність, структура. К., 2010. С. 223-232.
- Золотар О. О., Трубін І. Класифікація загроз інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2013. № 3 (9). С. 105-112.
- Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / В.В. Лях, В.С. Пазенок, Я.В. Любимий, К.Ю. Райда, В.К. Федорченко, О.М. Йосипенко, О.М. Соболев, Н.А. Фоменко, О.П. Будя, Ю.О. Безукладніков. К. ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2009. 404 с.
- Колін К.К. Социальная информатика. *Учеб. пособие для вузов*. М.: Академический Проект, Фонд «Мир», 2003. 432 с.
- Крилова Н. С. Підходи до визначення і розуміння поняття «інформаційна безпека» в рамках національного безпекознавства. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. К.: ВІР УАН, 2010. Випуск 36. С. 423-428.
- Литвин А. С. Тенденції розвитку світового ринку інформаційних технологій. [Електрон. ресурс]. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Traeiv/2011_2/22.pdf
- Максименко Ю. Є. Теоретико-правові засади забезпечення інформаційної безпеки України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність: 12.00.01 – теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень. К., 2007. 22 с.
- Михальчук В. Ф. Національний інформаційний простір як середовище інформаційних операцій. [Електрон. ресурс].
- Морозов О. Інформаційна безпека в умовах сучасного стану і перспективи розвитку державності. *Віче*. 2007. № 12. Спецвипуск. С. 23–25.
- Паршин П.Б. Глобальное информационное общество и мировая политика. Аналитические доклады ИМИ. М.: МГИМО-Университет, 2009. № 2 (23).
- Рудницька Т. «Інтернетизація» і «вестернізація» життєвого світу особистості в Україні. – Круглий стіл «Особистість у контексті глобалізації». *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 2002. № 2. С. 32-45.
- Сергеев В.М. Сравнительное изучение сетевых связей в современном мире (ворота в глобальный мир). *Ежегодник ИМИ*. Вып. 3–4. М.: МГИМО-Университет, 2014.
- Тоффлер О. Третья волна. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія*. Хрестоматія: Навч. посібник. Київ: Либідь, 1996.
- Уэбстер Ф. Теории информационного общества. М.: Аспект-Пресс, 2005.
- Ханін І. Г. Інформаційно-технологічні передумови формування постіндустріального суспільства як концепції нової глобальної цивілізації, ТОВ «ДКС-центр», *Ефективна економіка* № 9, 2012.
- Щупленков О. В., Щупленков Н. О. Проблеми інформаційно-комунікаційного потенціалу сучасного суспільства. *Соціодинаміка*. 2013. № 12. С. 70-96. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=10537
- Ющук О. В. Інформаційна безпека користувачів мережі Інтернет *Наукові записки*. Серія «Культура та соціальні комунікації». Острозька академія, 2009. Випуск 1. С. 224-231.
- Ягодзінський С. М. Інформаційний простір глобальних мереж: соціально-філософський аспект. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. К.: НАУ, 2013. Випуск 1 (17). С. 77-80.
- Bell D. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting. – N.Y.: Basic Books, 1973.
- Castells M. End of Millennium. Volume 3, The Information Age: Economy, Society and Culture. – Oxford: Blackwell Publishers, 1998.
- Castells M. The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. № 616. URL: http://prtheories.pbworks.com/w/file/45138545/Castells_2008_The_New_Public_Sphere.pdf

30. Rauscher K.F., Yaschenko V. *Russia–US Bilateral on Cyber Security: Critical Terminology Foundations.* – N.Y., USA: EastWest Institute. 2011.
31. Reardon R., Choucri N. *The Role of Cyberspace in International Relations: A View of the Literature.* Paper prepared for the 2012 ISA Annual Convention. San Diego, CA April 1, 2012. URL: http://ecir.mit.edu/images/stories/Reardon%20and%20Choucri_ISA_2012.pdf
32. Robertson R. *The twofold process of the particularization of the universal and the universalization of the particular.* *Globalization: Social Theory and Global Culture*, London, 1992. p.177-178.
33. Touraine A. *The Post-Industrial Society. Tomorrow's Social History: Classes, Conflicts and Culture in the Programmed Society.* – N.Y.: Random House, 1971.

Kudlai Iryna

THE GLOBAL INFORMATION SPACE OF THE CONTEMPORARY

The article discusses the serious problems of the information society. The process of global transformation on the scale of modern civilization is carried out on the basis of the development of global information resources and the means of their use in all regions of the world. The fast-moving development and distribution of new information and telecommunication technologies is today becoming a global information revolution, which significantly affects politics, economics, management, finance, science, education, culture and other spheres of society within national borders, regions and in the all world as a whole. Today, everyone is constantly interacting with a huge flow of information. In almost all areas of human activity, information is considered one of the important components of success. It is becoming increasingly clear that information and information resources are the most important factors of development, a strategic resource. Modern society has been transformed into a type that is characterized by the concepts of "information space" and "information society". Information, as a tool for understanding processes and phenomena, becomes a resource for scientific and technological progress and community development. The normal life of man, society and the state has become entirely determined by the level of development, quality of functioning and security of the information sphere, where the quality and speed of information processing becomes crucial. In today's world, information technology is used as an effective tool to influence global processes.

Key words: *Internet, information space, information operations, communication space, person, space, information, information security, information society, globalization, globalization of the information space, global informatization*

References

1. Alyamkin R., Fedorin M. (2013) "Pravove zabezpechennya natsional'noy informatsiyanoi bezpeky." [Legal support of national information security. Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine] *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrainy.* № 4. pp. 91-96.
2. Anan'yin V. O., Puchkov O. O. (2014) "Informatsiyana bezpeka yak skladova natsional'noy bezpeky Ukrainy." [Information security as a component of national security of Ukraine. Gilea: scientific bulletin: a collection of scientific works] *Hileya: naukovyy visnyk: zbirnyk naukovykh prats'.* K.: PP Vydavnytstvo «Hileya». Vypusk 85 (6). pp. 194-197.
3. Bedritskiy A.V. (2012) "Mezhdunarodnyye dogovoronnosti po kiberprostranstvu: vozmozhen li konsensus? Problemy natsional'noy strategii." [International Cyberspace Arrangements: Is Consensus Possible?] *Problems of national strategy.* - № 4. URL: http://www.riss.ru/images/pdf/journal/2012/4/10_.pdf

4. Vaynshteyn G. (2002) "Internet kak faktor obshchestvennykh transformatsiy." [Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya. - Internet as a factor in social transformations.] *World economy and international relations.* - № 7. pp. 16-27.
5. Hal'chyn'skyy A. S. (2010) "Ekonomichna metodolohiya. Lohika onovlennya." [Kurs lektsiy.] *Economic methodology. Update logic.* Course of lectures. – K.: "ADEF-Ukraine". 572 p.
6. Hlebova N. (2013) "Formuvannya svobody y vidkrytosti v hlobal'nomu informatsiyonomu prostori. Sotsiolohichni studiyi. Naukovo-praktychnyy zhurnal." [Formation of freedom and openness in the global information space.] *Sociological studies. Scientific and practical journal.* - № 2 (3). pp. 22-27.
7. Horban' YU. O. (2013) "Suchasni vyklyky informatsiyonoho prostoru dlya demokratychnoyi derzhavy. Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnya, pedahohiky ta psykholohiyi: zbirnyk naukovykh prats'." [Modern challenges of the information space for a democratic state.] *Actual problems of public administration, pedagogy and psychology: a collection of scientific works.* - Kherson: KHNTU. Vypusk 2. pp. 36-41.
8. Dubas O. P. (2004) "Informatsiyyny rozvytok suchasnoyi Ukrainy u svitovomu konteksti: politolohichnyy analiz." Avtoreferat dysertatsiyi na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata politychnykh nauk. Spetsial'nist': 23.00.02 – politychni instytuty ta protsesy. *Information development of modern Ukraine in the world context: political analysis.* The dissertation author's abstract for the candidate's degree in political science. Specialty: 23.00.02 - Political Institutions and Processes. - K. 23 p.
9. Dubas O. P. (2010) "Informatsiyno-komunikatsiyyny prostir: ponyattya, sutnist', struktura." *Information and communication space: concept, essence, structure.* - K. pp. 223-232.
10. Zolotar O. O., Trubin I. (2013) "Klasyfikatsiya zahroz informatsiyanoi bezpeky. Informatsiya i pravo." *Classification of information security threats. Information and law.* - № 3 (9). pp. 105-112.
11. Lyakh V. V., Pazenok V. S., Lyubyvyy YA. V., Rayda K. YU., Fedorchenko V. K. (2009) "Informatsiyne suspil'stvo u sotsial'no-filosof'skiy retrospektyvi ta perspektyvi." *Information society in the socio-philosophical retrospective and perspective* - K. TOV «XXI stolittya: dialoh kul'tur». 404 p.
12. Kolin K. K. (2003) "Sotsial'naya informatika. Ucheb. posobiye dlya vuzov." [Social informatics.] *Textbook manual for universities.* - M.: Akademicheskyy Proyekt, Fond «Mir». 432 p.
13. Krylova N. S. (2010) "Pidkhody do vyznachennya i rozuminnya ponyattya «informatsiyana bezpeka» v ramkakh natsional'noho bezpekoznavstva. Hileya: naukovyy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats'." [Approaches to the definition and understanding of the concept of "information security" in the framework of national security. Gilea: a scientific bulletin.] *Collection of scientific works.* - K.: VIR UAN. Vypusk 36. pp. 423-428.
14. Lytvyn A. YE. "Tendentsiyi rozvytku svitovoho rynku informatsiynykh tekhnolohiy." [Trends in the development of the world market of information technologies.] *Elektron. resurs.* URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tpaeiv/2011_2/22.pdf
15. Maksymenko YU. YE. (2007) "Teoretyko-pravovi zasady zabezpechennya informatsiyanoi bezpeky Ukrainy." [Avtoreferat dysertatsiyi na zdobuttya naukovoho stupenya kandydata yurydychnykh nauk. Spetsial'nist': 12.00.01 – teoriya ta istoriya derzhavy i prava, istoriya politychnykh i pravovykh uchen'.] *Theoretical and Legal Foundations of Ensuring Information Security of Ukraine. The dissertation author's abstract for the candidate's degree in law.* Specialty: 12.00.01 - Theory and History of State and Law, History of Political and Legal Students. - K. 22 p.

16. Mykhal'chuk V. F. (2012) "Natsional'nyy informatsiynyy prostir yak seredovysheche informatsiynyykh operatsiy." [National information space as a medium of information operations.] *Elektron. resurs*.
17. Morozov O. (2007) "Informatsiyna bezpeka v umovakh suchasnoho stanu i perspektyvy rozvytku derzhavnosti." [Information security in the current state and prospects for the development of statehood.] *Viche. № 12. Spetsvypusk*. pp. 23–25.
18. Parshyn P. B. (2009) "Hlobal'noe ynformatsyonnoe obshchestvo y myrovaya polytyka. Analytycheskye doklady" [Global Information Society and World Politics.] *IMI analytical reports*. - YMY. M.: MHYMO-Unyversytet. № 2 (23).
19. Rudnyts'ka T. (2002) "«Internetyzatsiya» i «vesternyzatsiya» zhyttyevoho svitu osobystosti v Ukraini. Kruhlyy stil «Osobystist' u konteksti hlobalizatsiyi». Sotsiologhiya: teoriya, metody, marketynh. - "Internetization" and "Westernization" of the Personal World in Ukraine." [Round table "Personality in the context of globalization".] *Sociology: theory, methods, marketing*. - № 2. pp. 32-45.
20. Sergeev V. M. (2014) "Sravnitel'noye izucheniye setevykh svyazey v sovremennom mire (vorota v global'nyy mir). Yezhegodnik IMI." [Comparative study of network connections in the modern world (gateway to the global world).] *IMI Yearbook*. - Vyp. 3–4. M.: MGIMO-Universitet.
21. Toffler O. (1996) "Tretya khvylya. Suchasna zarubizhna sotsial'na filosofiya. Khrestomatiya: Navch. posibnyk." *The third wave. Contemporary foreign social philosophy*. Reader: Educ. manual. - Kiev: Lybid'.
22. Uébbster F. (2005) "Teoryy ynformatsyonnoho obshchestva." - *Theories of the information society*. - M.: Aspekt-Press.
23. Khanin I. H. (2012) "Informatsiyno-tekhnologichni peredumovy formuvannya postindustrial'noho suspil'stva yak kontseptsii novoyi hlobal'noyi tsyvilizatsiyi." [Information and technological prerequisites for the formation of a post-industrial society as a concept of a new global civilization.] - TOV «DKS-tsentr», *Efektivna ekonomika*, № 9.
24. Shchuplenkov O. V., Shchuplenkov N. O. (2013) "Problemy informatsiyno-komunikatsiynoho potentsialu suchasnoho suspil'stva." [Problems of information and communication potential of modern society.] *Sotsiodynamika*. № 12. pp. 70-96. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=10537
25. Yushchuk O. V. (2009) "Informatsiyna bezpeka korystuvachiv merezhi Internet Naukovi zapysky. Seriya «Kul'tura ta sotsial'ni komunikatsiyi»." [Information security of Internet user's Scientific notes. Culture and Social Communications Series.] *Ostroh: Vydavnytstvo Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya»*. Vypusk 1. pp. 224-231.
26. Yahodzins'kyi S. M. (2013) "Informatsiynyy prostir hlobal'nykh merezh: sotsial'no-filosofskyy aspekt." [Information space of global networks: socio-philosophical aspect.] *Visnyk Natsional'noho aviators'noho universytetu. Seriya: Filosofiya. Kul'turolohiya: Zbirnyk naukovykh prats'*. K.: NAU. Vypusk 1 (17). pp. 77-80.
27. Bell D. (1973) *The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting*. – N.Y.: Basic Books.
28. Castells M. (1998) *End of Millennium*. Volume 3, The Information Age: Economy, Society and Culture. – Oxford: Blackwell Publishers.
29. Castells M. (2008) "The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. № 616. URL:

- http://prtheories.pbworks.com/w/file/etch/45138545/Castells_2008_The_New_Public_Sphere.pdf
30. Rauscher K.F., Yaschenko V. (2011) *Russia–US Bilateral on Cyber Security: Critical Terminology Foundations*. – N.Y., USA: EastWest Institute.
31. Reardon R., Choucri N. (2012) "The Role of Cyberspace in International Relations: A View of the Literature." *Paper prepared for the 2012 ISA Annual Convention*. San Diego, CA April 1. URL: http://ecir.mit.edu/images/stories/Reardon%20and%20Choucri_ISA_2012.pdf/
32. Robertson R. (1992) "The twofold process of the particularization of the universal and the universalization of the particular." *Globalization: Social Theory and Global Culture*, London. p. 177-178.
33. Touraine A. (1971) *The Post-Industrial Society. Tomorrow's Social History: Classes, Conflicts and Culture in the Programmed Society*. – N.Y.: Random House.

Стаття надійшла до редакції 05.06.2020